

Foto: Göran Gustafson/Pressens Bild.

Sticka huvudet i busken

Växtmetaforer finns troligen i alla språk på jorden. Metaforerna uppstår som en följd av människors behov att utveckla sitt gemensamma tänkande. Då tar man ofta sin utgångspunkt i naturen. Växterna utgör med andra ord en viktig intellektuell och kommunikativ resurs för oss.

Denna uppsats presenterar språkliga metaforer baserade på växter från fem språk: svenska, finska, ryska, kinesiska och mbo som talas i Kamerun. Vi undersöker först exempel på växtmetaforer och presenterar ett försök till klassificering av dem. Därefter gör vi en analys av vilka växter som utnyttjas metaforiskt, och för vilka metaforiska innebörder de utnyttjas. Detta leder vidare till frågan om något samband finns mellan typ av växt och typ av metaforisk innebörd. Igenom hela uppsatsen går dessutom frågan om vad som är gemensamt för de fem språken och vad som skiljer dem åt.

Vi försöker förklara de gemensamma dragen antingen som resultatet av att de fem språken har influerat varandra eller att de alla har influerats av ytterligare språk och kulturer, eller som resultat av allmänmänskliga drag. Skillnaderna mellan språken förklaras av skillnader i kulturell eller geografisk miljö.

Språken i vår studie tillhör fyra språkfamiljer:

- indoeuropeiska språk: svenska och ryska
- finskugriska språk: finska
- sino-tibetanska språk: kinesiska
- bantuspråk: mbo.

Svenska, ryska och finska har under historiens gång haft mycket växelverkan sinsemellan, medan det har funnits mycket lite samröre mellan dessa språk och kinesiskan. Kolonialspråken engelska och franska har haft ett visst inflytande på mbo.

Ryskan och finskan torde stå närmast svenskan, medan gemensamma drag mellan svenskan och kinesiskan eller mbo borde vara mycket färre. Observera dock att ur ett allmänmänskligt perspektiv kan det finnas gemensamma drag mellan alla språken oavsett historiska beröringspunkter.

Metaforer och liknelser

Vi behandlar både liknelser och metaforer. Jämför till exempel liknelsen *hans näsa är som en potatis* (liknar en potatis) med metaforen *han har en potatisnäsa*. Både liknelser och metaforer bygger på vår förmåga till likhetsabstraktion. Liknelsen uttrycker detta explicit medan metaforen gör liknelsen implicit och mer absolut. Observera att vi inte behandlar

så kallade metonymer, som till exempel *Sverige sörjer Astrid Lindgren* där *Sverige* står för 'svenskarna' eller 'Sveriges befolkning'.

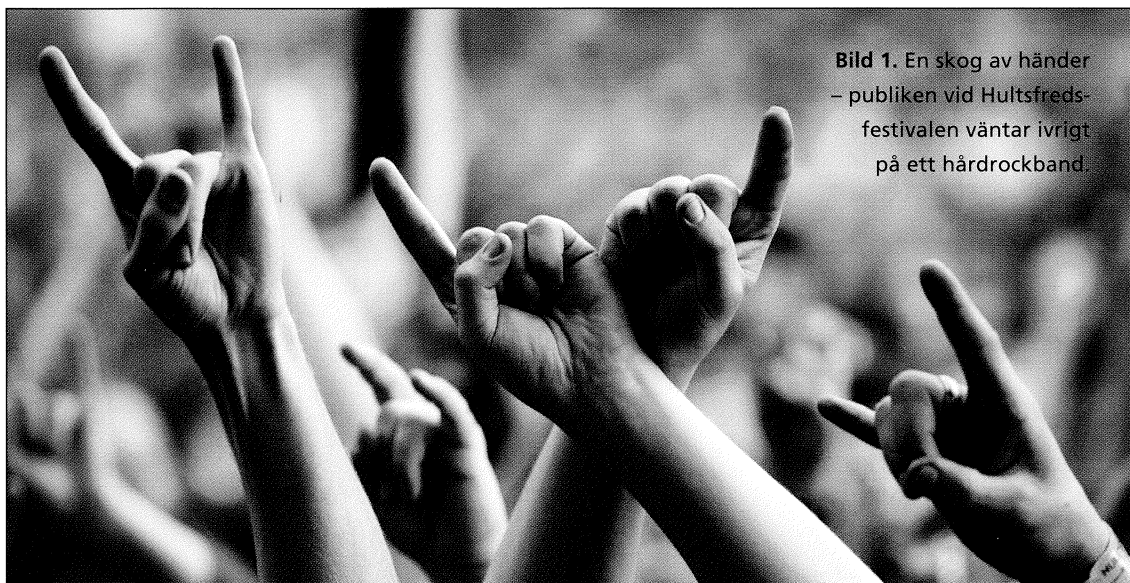
Liknelser och metaforer är grundläggande språkliga mekanismer som vi kontinuerligt behöver för att tala om sådant som är nytt eller kanske bara delvis förstått. Att studera liknelser och metaforer är därför att studera aspekter av mänsklig kreativitet och gestaltsförmåga – i det här fallet hur växter har inspirerat kreativitet och gestaltning.

Växtmetaforer finns av många typer. Några utgår från växtsamlingar såsom skog, till exempel *inte se skogen för alla träden*, en metafor som intressant nog kommer igen på finska, ryska, mbo och kinesiska. Andra metaforer utgår på ett allmänt sätt från någon typ av växt, till exempel *sticka huvudet i busken* som kommer igen i finska (*pistää päänsä pensaa-seen*); i ryska heter det *spratat'sja v kustah*, 'gömma sig i busken'. En tredje typ utgår från en del av en växt, till exempel *han är frisk som en nötkärna* som har en motsvarighet i det ryska talspråket. En fjärde

Tabell 1.

Metaforer med ord för växtsamlingar

Huvudordet	Metafor	Motsvarighet i	Tolkning av växtmetaforen
Skog	<i>Skog av händer</i>	ryska	Stor mängd av händer
Skog	<i>Dra åt skogen</i>	finska, ryska	Skogen: plats bortom människogemenskap
Skog	<i>Inte se skogen för alla träd</i>	finska, ryska, mbo, kinesiska	Skogen: hela saken, helheten
Djungel	<i>Storstadsdjungel</i>	finska, ryska	Djungeln: plats där man lätt går vilse
Djungel	<i>Paragrafdjungel</i>	finska	Djungeln: lagstiftning där man lätt går vilse
Djungel	<i>Djungelns lag</i>	finska, ryska	Laglöshet, "survival of the fittest"
Vegetation	<i>Undervegetationen</i>	finska, mbo	Samling betydelsslös, ibland även moraliskt sämre ting i skuggan av viktigare ting
Stack	<i>Dra sitt strå till stacken</i>	finska	Stack: gemensamt företag

Bild 1. En skog av händer
– publiken vid Hultsfreds-
festivalen väntar ivrigt
på ett hårdrockband.

Foto: Ola Torkelson/Pressens Bild.

typ är relaterad till enskilda växter och frukter, till exempel *vara äppelkindad* som även finns på finska, ryska och kinesiska.

Djungelns lag – växtsamlingar

Nedan presenterar vi ett förslag till klassificering av metaforer som bygger på de fyra typerna av metaforer vi gett exempel på ovan.

I *tabell 1* har vi samlat svenska metaforer som innehåller ord för samlingar av växter. Tabellen visar också om metaforen förekommer i de fyra andra språken. Tolkningen anger i vilken betydelse det berörda växtordet används i metaforen.

I metaforerna syftar *skog* på 'stora mängder', 'plats bortom människogemenskap' och 'helhet'. I *skog av händer* liknas träd med *hand*, vilket målar upp en scen av uppsträckta händer (*bild 1*). Uttrycket har en direkt motsvarighet i ryskans *les ruk*, 'händernas skog'. Att skogen förknippas med helhet, till exempel *inte se skogen för alla träd*, innebär att man tittar på den på avstånd, kanske från en åker.

En tolkning är att den som går i skogen bland träd förstår sig sämre på sakernas väsen än den som befinner sig utanför den. Utöver finskan och ryskan förekommer metaforen också på mbo (*jen ebume mam njwom*, 'träd döljer sak (av) skog') och kinesiska (*jian mu bu jian lin*, 'se träd inte se skog'). Att kunna se de stora linjerna och inte fastna i detaljer är således viktigt tvärs över olika kulturer.

Djungeln förknippas med 'plats där man lätt går vilse' och 'laglöshet', dvs. 'plats där civilsamhällets lagar inte gäller'. Metaforer som har ordet *djungel* finns i svenska, finska och ryska som talas i länder där det inte finns djungel. Kanske avspeglar bruket av *djungeln* här språkanvändarnas benägenhet att förena för dem okända företeelser och platser med negativa förtecken såsom 'laglöshet'.

Växa som gräs – allmänna växtord

Allmänna växtord såsom *träd*, *snår*, *ris*, *gräs*, *ogräs* och *buske* används i många metaforer. *Tabell 2*, och de följande tabellerna, utgår från svenskan.

Tabell 2.

Metaforer med allmänna ord för växter

Huvudordet	Metafor	Motsvarighet i	Tolkning av växtmetaforen
Träd	<i>Släktträd</i>	finska, ryska	Släkt som historisk-biologisk enhet
Träd	<i>Träddiagram med grenar och löv</i>	finska, ryska, kinesiska	Satsanalys i form av träd
Snår	<i>Det är ett snårigt problem</i>		Svårlost problem
Ris, kvist	<i>Det är ett risigt problem</i>	kinesiska	Svårlost problem
Ris	<i>Ge någon ris och ros</i>		Kritik
Gräs	<i>Han måste bita i gräset</i>		Bli besegrad
Gräs	<i>Växa som gräs</i>	ryska, mbo	Någon/något växer snabbt och utan kontroll
Ogräs	<i>De är ogräs</i>	ryska	Onyttighet; mindervärdiga människor
Buske	<i>Sticka huvudet i busken</i>	finska, ryska, mbo	Att vara rädd och inte ta ansvar, inte se sanningen
Buske	<i>Han är buskablyg</i>		Stor blyghet
Buske	<i>Han har buskiga ögonbryn</i>	ryska	Tjocka ögonbryn

Träd kan syfta på ett stort antal olika saker. Om *trädet* ses som ett stort objekt som står ensamt, används det i metaforen *släktträd* för att beskriva släkten som en historisk-biologisk enhet. Vi ser att denna metafor har sin motsvarighet såväl i finska som i ryska. *Trädet* används också som vetenskaplig metafor inom den moderna språkvetenskapen, där satsanalysen inom en viss grammatisk teori beskrivs i form av träd. *Träddiagram* heter *tree diagram* på engelska, *puukuvain*, 'träd-beskrivare', på finska, *derevo vyvoda*, 'derivationsträd', på ryska och *shu xing tu*, 'träd form diagram' på kinesiska.

Om *någon/växer som gräs*, menar man i svenskan att det växer snabbt och likformigt. Metaforen i ryska är *rosti kak trava*, 'att växa som gräs', och i mbo *ekwóme ne osum*, 'att växa som gräs'. I dessa språk syftar man mer på växandet som sker vilt, utan kontroll.

Snårig och *risig* förknippas med 'svår' i samband med problem. I kinesiska finns ett uttryck *zhi jie wenti* som består av *zhi*, 'kvist', *jie*, 'sektion av bambu', och *wenti*, 'problem'. Uttrycket har en överförd betydelse 'svårlost problem'.

Om man är rädd och inte vill ta sitt ansvar eller inte vill se sanningen, kan man *sticka huvudet i busken*. Metaforen förekommer också med samma betydelse i finska och ryska samt även i mbo. Således rör det sig inte enbart om en europeisk metafor.

Blomma, kvist och andra delar av växter

Växtmetaforer utgår också från ord som anger delar av växter såsom *blomma*, *gren*, *kvist*, *löv*, *rot*, *kärna*, *frö*, *korn*, *frukt*, *stock* och *stam* (tabell 3).

Metaforerna ovan uppvisar samma allmänna drag som tidigare: somliga förekommer bara i svenska,

Tabell 3.

Metaforer med ord för delar av växter

Huvudordet	Metafor	Motsvarighet i	Tolkning av växtmetaforen
Kvist	<i>Komma på grön kvist</i>	finska, mbo	Bra ställning, framgång
Gren, skott	<i>Gren och skott på socialismens träd</i>	finska	Gren: en utveckling av en abstrakt helhet
Blomma	<i>Blomman av sin ungdom</i>	finska, ryska	Bästa tiden av livet
Rot	<i>De är gräsrotsfolk</i>	finska	Gräsrot: nedersta nivån i hierarkin
Rot	<i>Det är roten till det onda</i>	finska, ryska	Rot: ursprung
Rot	<i>Ha sina rötter i något Ha roten i något</i>	finska, ryska, mbo, kinesiska	Utgångspunkt eller bakgrund Att känna sig hemmastadd med någonting
Rot	<i>Han är rotlös</i>	finska, ryska	Att vara utan hemvist
Kärna	<i>Han är kärnfrisk/kärnsund/ frisk som en nötkärna</i>	ryska (talspråk)	Grundläggande frisk, ett bra exempel på en frisk person
Kärna	<i>Pudelns/sakens kärna</i>	finska	Huvudsak
Kärna	<i>Atomens kärna</i>	finska, ryska, kinesiska	Term i atomfysiken
Kärna	<i>Kärnfysik</i>	finska, ryska, kinesiska	Atomfysiken
Kärna	<i>Datorns kärnminne</i>		Del av datorns minne
Frö	<i>Han är ett busfrö</i>		Ung buse
Frö	<i>Det sår frön av tvivel</i>	finska, ryska	Början till förlust av tro
Frö	<i>Vara ett frö till missnöje</i>	finska, ryska, mbo	Början till förlust av sämja
Korn	<i>Korn av sanning</i>	finska, ryska	Sak vars sanning man medger
Bark	<i>Råbarkad sälle</i>	finska, ryska	Rå bark: hård yta/hy, okänslighet
Skal	<i>Ett problem i ett nötskal</i>	finska	Nötskal: hård yta, hårdhet i fråga om problem
Frukt	<i>Bära frukt</i>	finska, ryska, mbo, kinesiska	Ge resultat
Frukt	<i>Fruktbart samarbete</i>	finska, ryska	Fruktbar: resultatgivande
Blad	<i>Bokens blad</i>	finska, ryska	Papper inom bokens pärm
Blad	<i>Hufvudstadsbladet</i>	finska	Tidning
Löv	<i>Det är lövtunt</i>	ryska	Mått på tjocklek
Stam	<i>Folkestam, stamfolk</i>	ryska, finska	Huvudgrupp av människor, urfolk
Stock	<i>Trafikstockning</i>	finska	Hinder i trafiken
Virke	<i>Groggvirke</i>		Icke alkoholisk del av grogg

till exempel *han är ett busfrö*, medan andra finns i en snävare grupp av svenska och finska, till exempel *socialismens gren*. Den svensk-finska gruppen kan ofta utvidgas till ryska. *Roten till det onda* heter på finska *kaiken pahan alku ja juuri*, 'all ondskans början och rot', och på ryska *koren' zla'*, 'rot (av) ondska'.

Inom den mer allmänna gruppen har vi en motsvarighet till svenskans *bära frukt*, 'ge resultat', med dess motsvarighet i finska (*kantaa hedelmää*), ryska (*prinosit'/davat' plody*) och kinesiska (*jie guo*). Även *ha (sina) rötter i någonting* förekommer inom en bredare krets av svenska, finska, ryska och mbo i betydelsen 'ha sin utgångspunkt eller bakgrund någonstans'. I kinesiskan betyder motsvarigheten till denna metafor 'att känna sig hemmastadd med någonting (till exempel uppdrag)'.

Om man tittar på skeenden och processer som är anknutna till blomma, till exempel blomma upp och blomstra, märker man att grundkonceptet finns

även utanför den europeiska kretsen. Blomma upp har sin direkta motsvarighet i finska och ryska, samt i kinesiska där det heter *sheng kai*, 'blomma upp'. Utöver detta finns blomstra av hälsa, blomstringstid och blomstrande ekonomi, vilka har sin motsvarighet i finska och ryska.

Blomstringstiden går som bekant över förr eller senare. Denna fas kan uttryckas med hjälp av metaforer såsom *vissna* och *känna sig vissen*. Den senare förekommer i finska (*olla nuutunut*) och ryska (*byl' vjalym*).

Äppelkindad och liljevit – enskilda växter

I alla kulturer har man använt växter i omgivningen i sina metaforer (*bild 2*). Det handlar om grönsaker såsom *morot*, *potatis* och *blomkål* eller frukter som *äpple*, *nöt* och *persika*, blommor såsom *ros*, *lilja* och *viol* och så vidare (*tabell 4*).

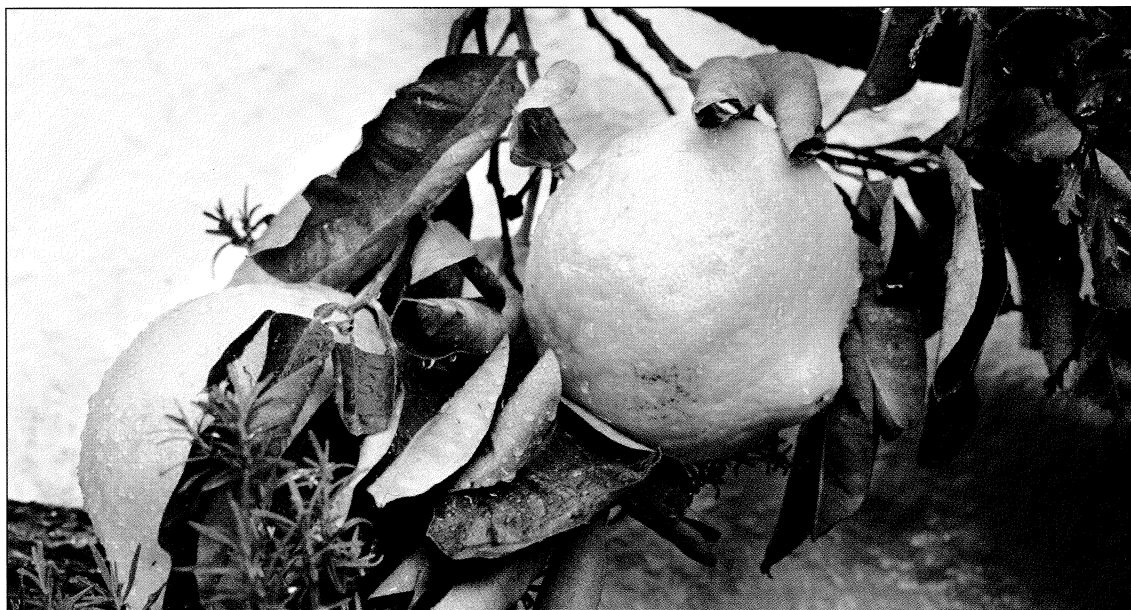

Foto: Jan E. Carlsson/Pressens Bild.

Bild 2. Sur som en citron, brukar man säga. Ett annat exempel i samma anda är att citronpriser ibland utdelas till människor som utmärkt sig på negativt sätt. Om man på engelska säger att en person är *a lemon*, betyder det att det är någon man misstagit sig på och blivit besviken på.

Tabell 4.

Metaforer med ord för enskilda växter och frukter

Huvudordet	Metafor	Motsvarighet i	Tolkning av växtmetaforen
Blomkål	<i>Blomkålsöron</i>	finska	Formlikhet mellan blomkål och öron
Blomkål	<i>Blomkålsfingrar</i>		Formlikhet mellan blomkål och fingrar
Potatis	<i>Potatisnäsa</i>	finska, ryska, mbo	Formlikhet mellan potatis och näsa
Morot	<i>Morotsfärgade hår</i>	ryska	Likhet baserad på färg
Ärt	<i>Vara ärtig</i>		Snygg, pikant
Äpple	<i>Äppelkindad</i>	finska, ryska, kinesiska	Likhet baserad på form och färg
Äpple	<i>Adamsäpple</i>	finska, ryska	Likhet baserad på form
Äpple	<i>Bita i det sura äpplet</i>		Tråkig och oundviklig sanning
Persika	<i>Persikohy</i>	finska, ryska	Likhet baserad på utseende och känsel
Citron	<i>Sur som citron</i>	ryska	Likhet baserad på surhet, negativ attityd
Vildhavre	<i>Så sin vildhavre</i>		Säd man ger omdömeslöst
Nöt	<i>Vara ett nöt</i>		Likhet: nöt och en dumbom har inte hjärna
Nöt	<i>Problemet i ett nötskal</i>	finska	Den viktigaste biten av en sak
Nöt	<i>En svår nöt att knäcka</i>	finska, ryska	Hårdhet, problem
Blåkllocka	<i>En blåkllocka i huden</i>		Blått märke, hudintern blodsutgjutelse
Lilja	<i>Liljekullar</i>	mbo, ryska	Kvinnans bröst
Lilja	<i>Liljevit</i>	ryska	Likhet baserad på färg
Ros	<i>Vacker, skön som en ros</i>	finska, ryska	Estetisk likhet mellan en blomma och människa
Nyponros	<i>Fräsch som nyponros</i>		Mått på fräschhet
Pion	<i>Bli pionröd</i>	ryska	Likhet baserad på färg
Viol	<i>Blyg som en viol</i>	ryska	Skörhet hos blomman, blyghet hos människan
Svamp	<i>Växa som svampar ur marken efter regnet</i>	finska, ryska	Snabb utveckling
Mossa	<i>Vara mossig</i>	ryska	Stillastående utan dynamik
Blåbär	<i>Vara ett blåbär</i>		Nybörjare, "gröngöling"
Asp	<i>Darra som ett asplöv</i>	finska, ryska	Likhet med asplövet rörelse
Fura	<i>Hög som en fura</i>	finska, ryska, kinesiska	Likhet med furans höjd
Fura	<i>Rak som en fura</i>	finska, ryska	Likhet mellan furans och människans raket
Vidja	<i>Smal som en vidja</i>	ryska, kinesiska	Likhet mellan vidjans och människans tjocklek
Vidja	<i>Böjlig som en vidja</i>	finska, ryska	Likhet mellan vidjans och bl.a. människans böjlighet
Rö	<i>Vaja som ett rö</i>	ryska, mbo	Likhet i fråga om böjlighet

Samma geografiska och kulturella fördelning går igen som i de övriga sammanställningarna. Det finns svenska, svensk-finska, nordeuropeiska och mer allmänna, kanske till och med universella metaforer. Sådana som utgår från bland annat *blå-klocka*, *ärt* och *vildhavre* förefaller höra hemma enbart i svenska, medan liknelser med *potatis*, *morot*, *äpple*, *persika* och *citron* har motsvarigheter i de andra språken.

Ett exempel på hur olika växtförhållanden sätter sin prägel på metaforer är användandet av *potatis*. *Potatisnäsa* heter *perunanenä* eller *pottunenä* på finska och *nos kartoshkoj* på ryska; dessa metaforer är varandras exakta motsvarigheter. Däremot heter det i mbo *otuo ne epan dimbie*, vilket består av 'öron' (*otuo*) 'lika' (*ne*) 'potatis' (*dimbie*) och 'blad' (*epan*). Vi kan vidare konstatera att potatisbladen i norra Europa inte är mycket att orda om i form av metaforer.

I svenska använder man *vidja* för att beskriva smalhet. Något liknande kommer igen i kinesiskan där man säger *yang liu xi yao* eller 'midja lika smal (som) vide'. I finskan betecknar 'vidja' böjlighet (*notkea kuin pajunvitsa*, 'böjlig som en vidja'). Liknande metaforer finns också i ryska där de heter *gibkaja kak iva*, 'böjlig som en vide'. Förklaringen till kopplingen mellan vide/vidja och böjlighet grundar sig på att man förr i tiden brukade vide som bindematerial. I finskan finns en metafor *syöttää pajunköyttä*, 'mata vidare', med den överförda betydelsen 'att ljuga'. Man kan alltså inte lita på vide som repmaterial.

Metaforer tar fasta på det man sysslar med. Man iakttar att morötter är orangeaktiga, vilket ger namn på en viss färg; svampar växer snabbt efter regnet, vilket ger en metafor för snabb utveckling; furor står höga och raka och man bildar en metafor av rakhet på dem. Människornas vardagliga omgivning avspeglas sålunda i metaforerna.

Metaforer är också importvara, såsom *persikohy* och *sur som citron* vittnar om. Detta antyder att

metaforerna kan röra sig fritt över kultur- och språkgränser. Man anammar inte bara nya produkter och matvanor utan också nya talesätt som knyter an till de nya produkterna.

Kanske har svenska metaforer också varit exportvara, för det är iögonenfallande ofta som man möter dem även i finska. I båda språken kan man till exempel *dra sitt strå till stacken* så att arbetet *bär frukt*. Förklaringen är den långa tid som länderna utgjorde ett rike med svenska som dominerande språk.

Vilka växter och innebörder?

Utgående från den klassificering vi har presenterat ovan kan man nu göra en beräkning av vilka växtord som förekommer i de olika språken. I *tabell 5* presenterar vi en översikt utgående från de svenska växtmetaforerna. Varje ord förekommer alltså i minst en svensk växtmetafor. Tabellen markerar för olika språkkombinationer vilka växter som förekommer.

Eftersom tabellen utgår från svenska finns flest svenska växtord. Därefter kommer finska och ryska med ungefär lika många ord. Detta återspeglar troligen både att de tre språken har influerat varandra eller att alla har influerats av något annat språk, till exempel tyska, latin, grekiska, franska eller engelska, och att alla tre talas i områden med likartad växtlighet. Att kinesiska och mbo har betydligt färre ord beror troligen av samma två faktorer som här leder till mindre likheter mellan språken. Svenskan har haft ganska lite kulturkontakt med båda språken, och de naturliga förutsättningarna i Kina och Kamerun skiljer sig från Nordeuropa.

Ord som används metaforiskt i alla fem språken är *frukt*, *rot*, *skog* och *träd*. Det är inte så förvånande, eftersom det rör sig om allmänna ord för växter och växtsamlingar. Om vi betraktar de växtord som utnyttjas i fyra av språken, ser vi att några är allmänna och borde kunna förekomma i de flesta

Bild 3. Asplöven tycks darra som allra mest på höstkanten, strax före avlövnningen.

Tabell 5.

Växtord som används i växtmetaforer i svenska, finska, ryska, mbo och kinesiska

Språk	Växtord
1. Enbart svenska	Blåbär, blåkllocka, nyponros, snår, vildhavre, virke, ärt
2. Svenska och finska	Blomkål, gren, skott, skal, stack, stock
3. Svenska och ryska	Citron, löv, morot, moss, ogräs, pion, viol
4. Svenska och kinesiska	Ris
5. Svenska, finska, ryska	Asp, bark, blad, blomma, djungel, korn, nöt, persika, ros, stam, svamp
6. Svenska, finska, mbo	Kvist, vegetation
7. Svenska, ryska, mbo	Gräs, lilja, rö
8. Svenska, finska, ryska, mbo	Buske, frö, potatis
9. Svenska, finska, ryska, kinesiska	Fura, kärna, vidja, äpple
10. Svenska, finska, ryska, mbo, kinesiska	Frukt, rot, skog, träd

språk runt jorden (*buske, frö och kärna*). Detta gäller även många ord som bara förekommer i två eller tre språk, till exempel *gräs, ogräs, gren, kvist, skott, blad, löv, bark, blomma, skal, stock, stam* och *vegetation*.

Däremot är det i enlighet med våra förväntningar att växtmetaforer byggande på arter som har en geografiskt begränsad förekomst utnyttjas i ett färre antal språk (till exempel *asp, blomkål, blåbär, blåkllocka, morot, pion, viol*). Att nyare importerade produkter kommit med kunde vi observera i metaforer som *sur som en citron* (även i ryska) och *persikohy* (även i finska). Metaforerna rör sig tydligen relativt fritt över kultur- och språkgränser.

Innebörderna i växtmetaforerna är ofta relaterade till människan (*bild 3*). Det kan gälla människans utseende (*blomkålsöron*), hennes beteende (*darra som ett asplöv*), psykiska tillstånd (*känna sig vissen*) eller sociala tillstånd (*komma på grön kvist*). Dessutom finns mer allmänna innebörder, till exempel egenskaper såsom *lövtunn* eller processer såsom *missnöjet gror*. Alla dessa sex typer av innebörd förekommer i samtliga fem undersökta språk. I samtliga fem språk

gäller dessutom att innebörderna människans utseende, beteende och psykiska tillstånd är vanligast, och det som i första hand får oss att se likheter med växter och att utifrån detta skapa metaforer.

Med människan som mått

Vi har alltså funnit att växtmetaforer förekommer i alla de studerade språken. Vi har också sett att växtmetaforiken i svenska, på grund av gemensamma kulturinflenser och liknande växtlighet, återfinns i finska och ryska mer än i mbo och kinesiska. Av samma anledning finns en tendens att växtmetaforer som finns i flera av språken snarare bygger på allmänna ord för växter, växtsamlingar eller växtdelar än på ord för enskilda växtarter som har en mer begränsad geografisk förekomst.

Människan själv, hennes utseende, beteende och psykiska tillstånd, utgör den viktigaste grunden för att skapa metaforer utgående från växter, visar vår studie (*bild 4*). Ett resultat som kanske inte är så överraskande.

Foto: Erich Lessing/BL

Bild 4. Den italienske konstnären Giuseppe Arcimboldo (cirka 1527–1593) byggde på sina tavlor upp fantastiska skepnader, sammansatta av grönsaker, frukter och djur. Här ett porträtt av kejsar Rudolf II som Vertumnus, 1591. Oljemålningen finns på Skoklosters slott.

Jens Allwood är professor i lingvistik vid institutionen för lingvistik, Göteborgs universitet; Kaarlo Voionmaa är docent i finska som andra och främmande språk, Uleåborgs universitet; Nataliya Berbyuk och Li Dianyu är doktorander vid institutionen för lingvistik, Göteborgs universitet, och Thomas Ndamé är gästforskare vid samma institution.

Lästips från författarna

Ahlsén, Elisabeth och Allwood, Jens (red.):
Språk i fokus. Lund: Studentlitteratur, 1995.

Allwood, Jens: *Naturen som metaforfält*.
I: Allwood, J., Frängsmyr, T. och Svedin, U. (red.):
Naturen som symbol. Lund: Liber, 1983.

Dahl, Östen: *Språkets enhet och mångfald*. Lund:
Studentlitteratur, 2000.

Irvine, Richardson: *Linguistic Survey of the
Northern Bantu Borderland*. London: Oxford
University Press, 1957.

Nahkola, Kari: *Kasvimetaforat nykyslangissa*.
Teoksessa: Heikki Paunonen & Suojanen, Matti K.
& Nahkola, Kari (toim.) *Variaatioita Tampereen
yliopiston suomen kielen ja yleisen kielitieteen
laitoksen juhlakirja*. Tampere: Paino-S Ky, 1992.
(Opera Fennistica & Linguistica, 4)

Vojnova, Lidija A. och Molotkov, Aleksandr I.:
*Frazeologičeskij slovar' russkogo jazyka. 4000
slovarnych statej*. Moskva: Sovetskaja enciklopedija,
1967.

XHC: *Xiandai Hanyu Cidian*. [A Dictionary of
Modern Chinese.] Language Institute of China,
Academy of Social Sciences. Beijing: Commercial
Press, 1995.